

তথ্যৰ অধিকাৰ আইন, ২০০৫ কি?

তথ্যৰ অধিকাৰ আইন নামেৰে জনপ্ৰিয়ভাৱে জনাজাত তথ্যৰ অধিকাৰ আমাৰ সংবিধানৰ ১৯(ক) অনুচ্ছেদৰ অধীনত এক মৌলিক অধিকাৰ। অনুচ্ছেদ ১৯(১)(ক)ত ব্যাখ্যা কৰা হৈছে যে প্ৰতিজন নাগৰিকৰ বাক আৰু মত প্ৰকাশৰ স্বাধীনতা আছে। ভাৰতীয় সংবিধানৰ প্ৰস্তাৱনাত ভাৰতৰ জনসাধাৰণে ইয়াৰ সকলো নাগৰিকৰ বাবে চিন্তা আৰু প্ৰকাশৰ স্বাধীনতা সুৰক্ষিত কৰাৰ বাবে নিজৰ গম্ভীৰ সংকল্প ঘোষণা কৰিছিল। ভাৰতৰ উচ্চতম ন্যায়ালয়ে ৰায় দিছিল যে বাক আৰু মত প্ৰকাশৰ স্বাধীনতাৰ ভিতৰত আছে ধাৰণা প্ৰচাৰৰ স্বাধীনতা। ২০০৫ চনৰ ১১ মে' ত লোকসভাত আৰু ৰাজ্যসভাৰ ১২ মে' ত ইউ পি এ চৰকাৰে ইয়াক গৃহীত কৰে। তদুপৰি ২০০৫ চনৰ ১৫ জুন তাৰিখে ভাৰতৰ ৰাষ্ট্ৰপতিৰ সন্মতি লাভ কৰা হয়। ১২০ দিনৰ ঠিক পিছতেই ২০০৫ চনৰ ১২ অক্টোবৰত তথ্যৰ অধিকাৰ আইন বলবৎ হয়। তথ্যৰ অধিকাৰ আইন ২০০৫ য়ে প্ৰতিজন নাগৰিকক ক্ষমতা প্ৰদান কৰে যিসকলৰ পৰা তথ্য বিচাৰিবলৈ ইচ্ছুক চৰকাৰক। এজন নাগৰিকে যিকোনো চৰকাৰী নথি পৰিদৰ্শন কৰিব পাৰে আৰু লগতে সেইখনৰ প্ৰমাণিত ফটোকপিও বিচাৰিব পাৰে। এতিয়া, তথ্যৰ অধিকাৰ আইন ২০০৫ অনুসৰি 'তথ্য' ৰ অৰ্থ কি বুজি পাওঁ তথ্যৰ অধিকাৰ আইন অনুসৰি 'তথ্য' হৈছে মেমো, ইমেইল, ৰেকৰ্ড, নথি-পত্ৰ, প্ৰেছ বিজ্ঞপ্তি, মতামত, পৰামৰ্শ, বিজ্ঞপ্তি, অৰ্ডাৰৰ লগবুক, প্ৰতিবেদন, চুক্তি, কাগজ, নমুনা, মডেল, যিকোনো ইলেক্ট্ৰনিক ৰূপত ৰখা তথ্য সামগ্ৰী।

তথ্যৰ অধিকাৰ আইন ২০০৫ৰ উদ্দেশ্য:

1. নাগৰিকসকলক তথ্য লাভৰ বাবে আইনী কাঠামো আগবঢ়োৱা।
2. প্ৰতিটো ৰাজহুৱা কৰ্তৃপক্ষৰ জবাবদিহিতাক প্ৰসাৰিত কৰা, যাৰ ফলত দুৰ্নীতি হ্ৰাস কৰা।
3. বিৰোধী স্বাৰ্থৰ সমন্বয় সাধন কৰা আৰু চৰকাৰৰ কাৰ্যকলাপ, আৰু সম্পদৰ ব্যৱহাৰক অগ্ৰাধিকাৰ দিয়া।
4. গণতন্ত্ৰৰ আদৰ্শ ৰক্ষা কৰিবলৈ।

আৰ টি আই আইনৰ তাৎপৰ্য্য

- A. আৰ টি আই আইন, ২০০৫ য়ে নাগৰিকক শাসনত প্ৰচলিত গোপনীয়তা আৰু ক্ষমতাৰ অপব্যৱহাৰক লৈ প্ৰশ্ন উত্থাপন কৰাৰ ক্ষমতা প্ৰদান কৰিছে।
- B. কেন্দ্ৰীয় আৰু ৰাজ্যিক পৰ্যায়ৰ তথ্য আয়োগৰ জৰিয়তেহে এনে তথ্যৰ সুবিধা প্ৰদান কৰা হয়।
- C. আৰ টি আইৰ তথ্যক জনসাধাৰণৰ ভাল হিচাপে গণ্য কৰিব পাৰি, কাৰণ ই নাগৰিকৰ স্বাৰ্থৰ বাবে প্ৰাসংগিক আৰু স্বচ্ছ আৰু সজীৱ গণতন্ত্ৰৰ কাৰ্যকলাপৰ বাবে ই এক গুৰুত্বপূৰ্ণ স্তম্ভ।
- D. লাভ কৰা তথ্যই কেৱল চৰকাৰক জবাবদিহি কৰাত সহায় কৰাই নহয়, সমাজৰ সামগ্ৰিক স্বাৰ্থ পূৰণ কৰিব পৰা অন্যান্য উদ্দেশ্যৰ বাবেও উপযোগী কৰি তোলাত সহায় কৰে।
- E. প্ৰতি বছৰে আৰ টি আই আইনৰ অধীনত প্ৰায় ছয় মিলিয়ন আবেদন দাখিল কৰা হয়, যাৰ ফলত ই বিশ্বজুৰি আটাইতকৈ বেছি ব্যৱহৃত সূৰ্য্যৰ পোহৰ আইন।
- F. এই আবেদনসমূহে মৌলিক অধিকাৰ আৰু প্ৰাপ্যতা প্ৰদানৰ বাবে চৰকাৰক জবাবদিহি কৰাৰ পৰা আৰম্ভ কৰি দেশৰ উচ্চতম কাৰ্যালয়সমূহক প্ৰশ্ন কৰালৈকে একাধিক বিষয়ৰ তথ্য বিচাৰে।

- G. আৰু টি আই আইন ব্যৱহাৰ কৰি মানুহে এনে তথ্য বিচাৰিছে যিবোৰ চৰকাৰে প্ৰকাশ কৰিব নিবিচাৰে কাৰণ ইয়াৰ দ্বাৰা ৰাষ্ট্ৰৰ দ্বাৰা দুৰ্নীতি, মানৱ অধিকাৰ উলংঘা, আৰু অন্যান্য কাৰ্য্য আদি উদঙাই দিব পাৰে।
- H. নাগৰিকৰ জীৱনত প্ৰভাৱ পেলোৱা চৰকাৰৰ নীতি, সিদ্ধান্ত আৰু কাৰ্য্যৰ বিষয়ে তথ্যৰ প্ৰৱেশ জবাবদিহিতা নিশ্চিত কৰাৰ এক আহিলা।
- I. উচ্চতম ন্যায়ালয়ে কেইবাটাও ৰায়দানত ৰায় দিছে যে সংবিধানৰ ১৯ আৰু ২১ নং অনুচ্ছেদৰ পৰা বৈ অহা আৰু টি আই হৈছে এক মৌলিক অধিকাৰ, যিয়ে নাগৰিকসকলক ক্ৰমে বাক আৰু মত প্ৰকাশৰ স্বাধীনতা আৰু জীৱনৰ অধিকাৰৰ নিশ্চয়তা প্ৰদান কৰে।